

Гевчук А. В.

доктор економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку та оподаткування
Вінницького фінансово-економічного університету

Hevchuk Anna

Doctor of Economic Sciences, Associate Professor,
Senior Lecturer at the Department of Accounting and Taxation
Vynnytsia University of Economy and Finance

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВОГО ВІДОБРАЖЕННЯ РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ АГРАРНИХ РОЗПИСОК

Анотація. У статті розглянуто тенденції розвитку розрахунків за аграрними розписками агробізнесу. Удосконалення облікового відображення операцій за аграрними розписками потребує нормативного регулювання даних операцій. Виділено бізнес-моделі застосування аграрних розписок, які успішно використовуються на практиці агробізнесом, що має вплив на бухгалтерське відображення розрахунків аграрними розписками. Розглянуто детально Бізнес-модель 6 (Агровиробник – Кооператив), де для руху аграрних розписок у кооперативах виділяють три види моделей розрахунків. Запропоновано проводити вдосконалення облікового забезпечення розрахунків аграрними розписками шляхом упрощення додаткових субрахунків, позабалансових рахунків та їх аналітики, що дасть змогу відобразити новий спосіб фінансування аграрного бізнесу для прийняття ефективних управлінських рішень.

Ключові слова: розрахунки, аграрні розписки, агробізнес, методика, облік.

Вступ та постановка проблеми. Сьогоднішній день понад 139 компаній використовують для розрахунків аграрні розписки, серед яких є як українські, так і міжнародні компанії [1]. Дев'ять банківських установ кредитують під аграрні розписки, зокрема: ОТР, «Агропросперіс», Pigaеus, ПУМБ, «Правекс», «Укрсіббанк», МТВ, «КредіАгріколь», «Альфа банк» [1].

Так, варто відзначити, що одним зі здобутків сезону – 2019 стала практична реалізація використання аграрних розписок для залучення іноземного фінансування: три кредитори-нерезиденти з Естонії та Нідерландів надали фінансування за 8-ма аграрними розписками на загальну суму понад 3,6 млн дол. США [2]. Окрім того, необхідне внесення змін до Закону «Про аграрні розписки» [3], що спростить процедуру оформлення і здешевить цей фінансовий інструмент шляхом діджиталізації [4]. Зокрема, для спрощення та здешевлення порядку видачі, обігу та припинення аграрної розписки необхідно законодавчо передбачити, щоб аграрні розписки існували у формі електронного документу в Реєстрі аграрних розписок. Правочини з видачі, зміни умов, обігу, обтяження зобов'язаннями, забезпечення виконання та припинення зобов'язання за аграрною розпискою, інші правочини з аграрними розписками повинні вчинятися в Реєстрі аграрних розписок. При цьому боржники та кредитори за аграрною розпискою зможуть видавати, передавати або вносити зміни до аграрної розписки як самостійно, використовуючи свій електронно-цифровий підпис, так і звертаючись до нотаріуса. Усе це необхідно для того, щоб залучити до використання інструменту аграрних розписок більшу кількість дрібних фермерів, адже зараз основний сегмент – це середні агровиробники [4].

Однак для нового способу фінансування аграрного бізнесу ще не напрацьовано дієвого нормативного і методичного забезпечення, у тому числі в частині облікового відображення руху аграрних розписок у бухгалтерських системах агробізнесу та держателів цих документів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню напрямів розвитку аграрного сектору економіки

щодо розрахункового інструменту та його облікового відображення розрахунків через аграрні розписки присвячено праці багатьох учених. Зокрема, Ю. Пустовіт [4] розкриває теоретичну сутність аграрних розписок як об'єкта економічних відносин та їх діджиталізації. Особливостям відображення в обліку аграрних розписок присвячено публікації Н.Л. Правдюк [5], Н.Г. Царук [6], Ю.Ю. Мороз, Ю.С. Цал-Цалко [7], О.А. Бояроваої і Н.П. Кузик [8]. Незважаючи на значні напрацювання, у дослідженнях відсутня єдина позиція щодо економіко-правової сутності аграрних розписок, що впливає на формування облікового відображення операцій із їх використанням.

Як свідчать дослідження стану обігу аграрних розписок, незважаючи на їх зростаючу роль як нового способу фінансування аграрного бізнесу, питання облікового відображення операцій залишаються недостатньо вивченими. Зокрема, потребує вивчення особливостей облікового відображення операцій за аграрними розписками, урахування різних схем взаємовідносин між суб'єктами користування і термін дії розписок, зокрема розгляд Бізнес-моделі 6 (Агровиробник – Кооператив).

Метою даної роботи є вдосконалення облікового відображення розрахункових операцій із застосуванням аграрних розписок як нового способу фінансування аграрного бізнесу України.

Результати дослідження. У сучасних економічних реаліях розрахункові операції суб'єктів бізнесу, відповідно до статистичних даних Національного банку України [9], серед сукупного обсягу діяльності становлять 80%. Від їх своєчасності залежать ефективне використання і зростання коефіцієнту оборотності активів, погашення заборгованості, акумуляція грошових коштів у цілому та розвитку агробізнесу.

Проведений аналіз публікацій дав змогу стверджувати, що дослідники не поглиблювалися у різноваріантність використання аграрних розписок, тоді як розглядалися лише приклади облікового відображення стандартних взаємовідносин між боржником (агровиробником) та кредитором (без зазначення його виду) в межах існування

фінансової та товарної аграрної розписки. Проте саме вид кредитора і термін видачі аграрної розписки варто було б урахувати під час побудови облікових моделей таких операцій.

Варто зазначити що для формування методики облікового відображення операцій за аграрними розписками є потреба сталого розуміння сутності аграрної розписки. Однак нормативне регулювання операцій з аграрними розписками продовжує реформацію. Єдине, у чому солідарні законотворці, – це виокремлення товарних та фінансових аграрних розписок.

Так, відповідно до ЗУ «Про аграрні розписки» [3], товарні аграрні розписки (ТАР) устанавлюють безумовне зобов'язання боржника (далі – агровиробник) поставити кредитору (власнику аграрної розписки) фіксований обсяг продукції одного виду, фінансові аграрні розписки (ФАР) встановлюють безумовне зобов'язання боржника сплатити суму коштів кредитору згідно з формулою, що враховує кількість продукції.

Однак для формування моделей облікового відображення розрахунків з використанням аграрних розписок необхідно визначитися із суб'єктами розрахунків та механізмами взаємодії між ними. Так, дослідження чинного законодавства і даних анкетування агровиробників дали змогу виявити основні бізнес-моделі, що використовуються на практиці.

Розглянемо більш детально кожен із запропонованих моделей.

Бізнес-модель 1 (Агровиробник – Постачальник). Аграрна розписка використовується як супровід договору постачання. За умови виконання договору фінансова або товарна розписка вважатиметься виконаною.

Бізнес-модель 2 (Агровиробник – Банк). Аграрну розписку можна використати як супровід до кредитного договору, їх умови імплементовані. За умови виконання агровиробником своїх зобов'язань за кредитним договором аграрна розписка вважатиметься виконаною і може бути припинена.

Бізнес-модель 3 (Агровиробник – Треjder). Аграрна розписка може використовуватися як гарантія поставки чи збуту продукції паралельно з форвардним договором поставки (купівлі-продажу сільгосппродукції), як додаткове забезпечення. Після видачі розписки агровиробник може отримати передоплату від трейдера, а решта вартості сільгосппродукції, як правило, оплачується після відвантаження.

Бізнес-модель 4 (Агровиробник – Кредитна спілка). Трьохсторонній договір (між кредитною спілкою, фермерським господарством та членом спілки, від імені якого це господарство отримує кредит) із фінансовою аграрною розпискою як додатком до цього договору.

Бізнес-модель 5 (Агровиробник – Нерезидент). Аграрну розписку можна використовувати під час проведення операцій з іноземними партнерами за умови експорту з України або імпорту в Україну. А також за умови залучення міжнародних позик.

Отже, сьогодні сформовано п'ять діючих бізнес-моделей взаємодії «Кредитор – Агровиробник», однак наступна (шоста) бізнес-модель сформувалася за рахунок дослідження ЗУ «Про аграрні розписки» [3], де наголошується на розширенні кола суб'єктів, що можуть видавати аграрні розписки.

Так, Бізнес-модель 6 (Агровиробник – Кооператив) визначає коло суб'єктів, які можуть видавати аграрні розписки за рахунок сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, члени яких мають у власності земельні ділянки сільськогосподарського призначення або право

користування такою земельною ділянкою за умови наявності нотаріально посвідченої згоди такого члена на видачу такої аграрної розписки. Тобто суб'єктів за операціями з аграрними розписками нами визначено.

Далі розглянемо методику облікового відображення за кожним видом операцій, де науковці враховують особливості аграрної розписки та будують власні моделі обліку розрахункових операцій. Зокрема, Н.Л. Правдюк [5] розглядає аграрну розписку як цінний папір та пропонує для їх обліку використовувати рахунки 513 «Довгострокові аграрні розписки» та 623 «Короткострокові аграрні розписки». Проте з даним підходом можна не погодитися на основі порівняння підходу Цивільного кодексу України та Закону України про цінні папери та фондовий ринок.

Нами доведено, що аграрна розписка є інструментом виконання розрахункових зобов'язань та інструментом забезпечення зобов'язань і не є цінним папером. Про це також наголошує Н.Г. Царук [6], аргументуючи свою позицію неможливістю віднесення аграрної розписки до цінного паперу тим, що «жодний документ, який би посилався на сутність аграрної розписки як цінного паперу, відсутній», а також аналізуючи критерії віднесення документа до цінного паперу, де одним із критеріїв є неподільність, що суперечить ЗУ «Про аграрні розписки» [3].

Заслугує на увагу позиція Ю.Ю. Мороз та Ю.С. Цал-Цалко [10], які для обліку аграрних розписок виокремили окремі субрахунки: 634 «Розрахунки з постачальниками за агророзписками»; 9491 «Витрати на оформлення аграрних розписок»; 706 «Дохід від реалізації продукції за агророзписками»; 905 «Собівартість реалізованої продукції за агророзписками»; 365 «Розрахунки з виконання зобов'язань за агророзписками» та позабалансові рахунки 051 «Гарантії та забезпечення надані за агророзписками».

Підтримуємо дану пропозицію, але авторами не враховано усі можливі бізнес-моделі практичного застосування аграрних розписок. Зокрема, порядок видачі аграрної розписки. Більш доречною є позиція О.А. Боярової та Н.П. Кузик [8], які пропонують застосовувати рахунок 686 «Розрахунки за аграрними розписками» і без використання рахунків 3-го класу плану рахунків, як зазначає Н.Г. Царук [6].

Окрім того, особливий інтерес викликають взаємовідносини між кредиторами – банком і кредитною спілкою, яка з листопада 2018 р. фактично отримала можливість надавати кредити фермерським господарствам, і боржником, коли підставою видачі аграрної розписки є кредитний договір, який визначає взаємні юридичні права і зобов'язання та економічну відповідальність із приводу проведення кредитної операції.

Варто також звернути увагу на групи забезпечення операцій за аграрними розписками. Особливістю наших пропозицій є врахування можливостей застави нових видів продукції – органічної (а розписки у такому разі – органічні), що особливо актуально в умовах її сертифікації. Так, перші аграрні розписки з органічною продукцією у заставі були видані навесні 2019 р., коли у заставу за розписками агровиробники передавали майбутній урожай сертифікованої органічної продукції: соняшника, пшениці, сої та картоплі.

На нашу думку, аграрні розписки слід відображати у розрізі синтетичного рахунку 50 «Довгострокові позики», і пропонуємо на субрахунку 507 «Довгострокова позика в межах операцій за аграрними розписками» та синтетичного рахунку 60 «Короткострокові позики», де пропонуємо субрахунок 607 «Короткострокова позика в межах операцій за аграрними розписками», які необхідно зазначити в робочому плані рахунків підприємств агробізнесу.

Дана пропозиція є об'єктивною, однак є питання, які потребують дослідження. По-перше, нами доведено, що аграрна розписка є інструментом виконання розрахункових зобов'язань та забезпечення зобов'язань. Операції за аграрною розпискою як інструмент виконання розрахункових зобов'язань відображаються в межах 6-го класу (для боржника), 3-го класу плану рахунків – для кредитора та на позабалансових рахунках, ураховуючи забезпечуючу природу інструменту.

По-друге, досліджуючи можливість облікового відображення, авторами наголошується на короткостроковому обертанні аграрних розписок, адже забезпечують розрахунки за сезонними видами продукції. Тому законопроект № 2805, урегульовуючи істотні умови за виконання зобов'язання частинами, створює правове поле для видачі багаторічних розписок, виконання за якими відбуватиметься частинами протягом кількох маркетингових періодів, що передбачає рахунки відображення довгострокових аграрних розписок.

По-третє, ураховуючи пропозиції, викладені в законопроекті № 2805, аграрній розписці планують присвоїти звання «неемісійного цінного паперу».

Варто зазначити, що нами запропоновано для обліку аграрних розписок використовувати власні рахунки, які б не суперечили їх сутності як інструментів виконання зобов'язань та природі цінного паперу.

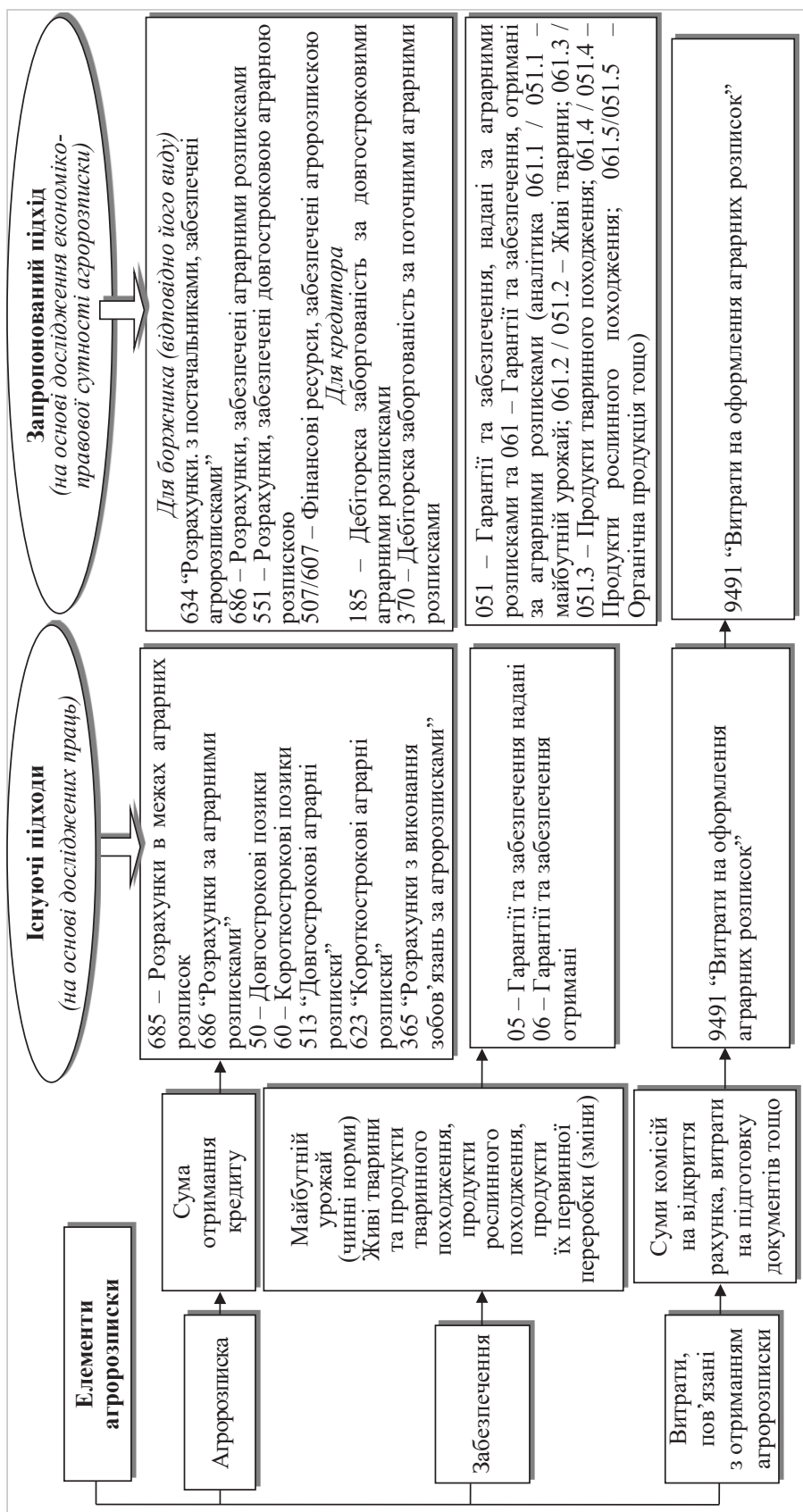
Таблиця 1

Типова кореспонденція рахунків відображення у бухгалтерському обліку операції за аграрними розписками відповідно до бізнес-моделей у боржника (агровиробника) [10]

№ з/п Зміст операції	Первинний документ	Кореспонденція рахунків		
		Д-т	К-т	
1	2	3	4	
<i>Агровиробник – Постачальник</i>				
1	Отримано грошові кошти, фактори виробництва, послуги від постачальника	Накладна, рахунок, прибутковий касовий ордер, виписка банку, платіжне доручення	20, 21, 22, 23, 28, 30, 31, 91, 92, 93, 94, 97	634 «Розрах. з постач за агророзписками»
2	Відображено податковий кредит	Податкова накладна	641 /ФАР	634
3	Видано ФАР*	Аграрна розписка	634	686 / ФАР (551 / ФАР)
4	Відображено ФАР на позабалансовому рахунку	Аграрна розписка	051	-
*	За умови індосаменту: зміна кредитора з Дистриб'ютора на Внутрішнього постачальника	Аграрна розписка	686 (551) / ФАР 051/ФАР	686 (551) / ФАР 051/ФАР
5	Виконано зобов'язання за ФАР перед внутрішнім постачальником	Аграрна розписка, виписка банку	686 (551) /ФАР	311
6	Списано ФАР з позабалансового рахунку	Аграрна розписка	-	051
<i>Агровиробник – Банк / Агровиробник – Кредитна спілка</i>				
1	Отримано грошові кошти за кредитним договором	Виписка банку	311	507/ФАР (607)/ФАР
2	Нараховані відсотки за кредитним договором	Розрахунок	951	684
3	Відображена видана ФАР на позабалансовому рахунку	Аграрна розписка	051	-
4	Повернення за договором кредитним основної суми та відсотків	Аграрна розписка, виписка банку, платіжне доручення	507/ФАР (607)/ФАР, 684	311
5	Відображено повернення ФАР на позабалансовому рахунку	Аграрна розписка	-	051
<i>Агровиробник – Трейдер</i>				
1	Отримано грошові кошти, фактори виробництва, послуги від постачальника	Накладна, рахунок, прибутковий КО, виписка банку, платіжне доручення	20, 21, 22, 23, 28, 30, 31, 91, 92, 93, 94, 97	634
2	Відображено податковий кредит	Податкова накладна	641/ПДВ	634
3	Видано ТАР*	Аграрна розписка	631	686/ТАР (551/ТАР)
4	Відображено видачу ТАР на позабалансовому рахунку	Аграрна розписка	051	-
5	Виконано зобов'язання за ТАР перед постачальником чи дистриб'ютором шляхом постачання продукції в обсязі та за вартістю, що обумовлені ТАР	Аграрна розписка, розрахунок бухгалтерії	686/ТАР (551/ТАР)	706 «Дохід від реалізації продукції за агророзписками»
6	Відображено зобов'язання з ПДВ	Податкова накладна	706	641/ПДВ
7	Списано собівартість продукції на витрати	Розрахунок бухгалтерії	905 «СРП. за агророз.»	27
8	Відображено повернення ТАР на позабалансовому рахунку	Аграрна розписка	-	051

*Примітка: ТАР – товарна аграрна розписка; ФАР – фінансова аграрна розписка

Джерело: на основі власних пропозицій автора

Примітки: Аналітику можна вести в межах фінансових аграрних розписок (ФАР) та товарних аграрних розписок (ТАР)

Рис. 1. Пропозиції щодо вдосконалення облікового відображення операцій за агророзписками

Рис. 2. Загальна модель розрахунків шляхом використання фінансової аграрної розписки для кооперативів

Джерело: складено на основі [11] з урахуванням власних пропозицій

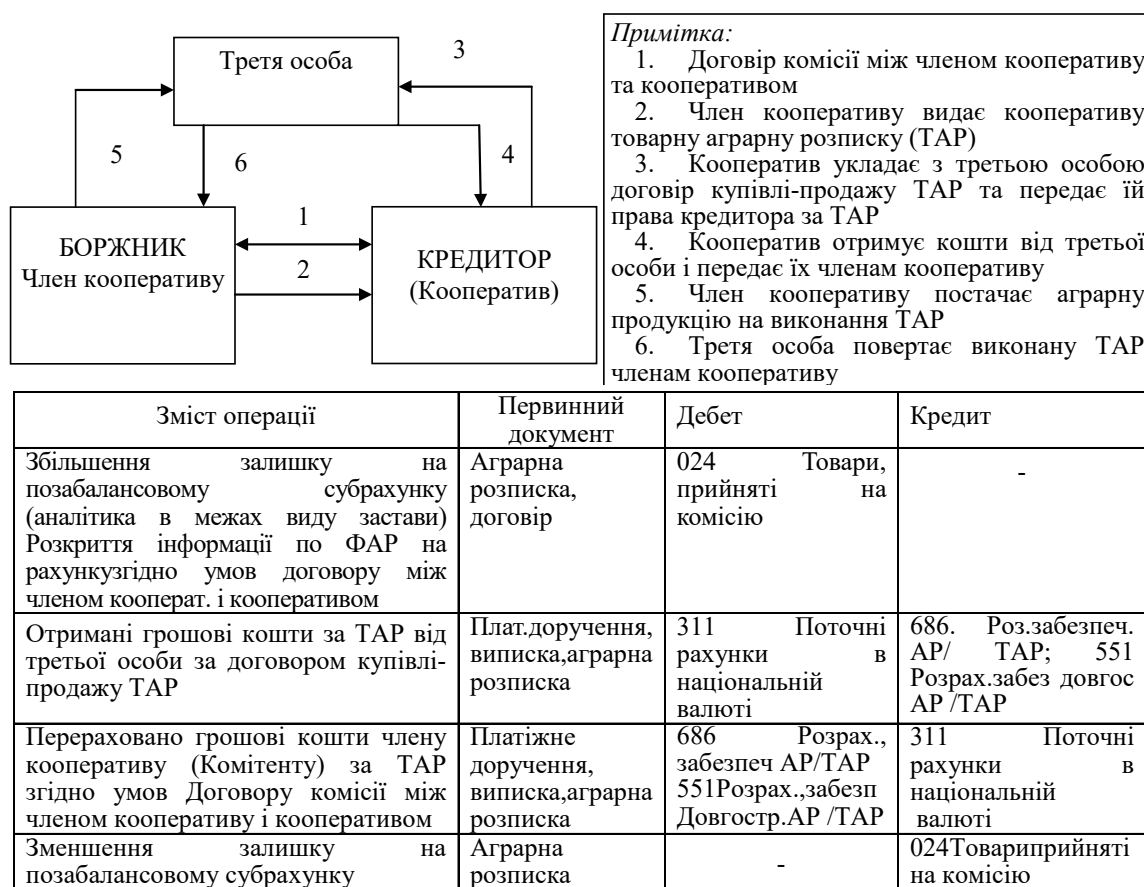

Рис. 3. Загальна модель використання товарної аграрної розписки для збуту продукції членів кооперативів

Джерело: складено на основі [11] з урахуванням власних пропозицій

Розглянемо пропозиції облікового аспекту розрахунків у розрізі елементів розписки, існуючих та запропонованих підходів до вдосконалення облікового відображення розрахункових операцій за аграрними розписками у сфері аграрного бізнесу (рис. 1).

Розглянемо варіанти типової кореспонденції рахунків обліку розрахунків за аграрними розписками, використовуючи пропозиції рис. 1 відповідно до бізнес-моделей у боржника (агровиробника) [10] (табл. 1).

Відображення даних операцій на рахунках бухгалтерського обліку призводить до виникнення витрат на оформлення аграрної розписки, які можна обліковувати на субрахунку 9491 «Витрати на оформлення аграрних розписок». Таким чином, нами розглянуто приклади застосування запропонованих субрахунків і аналітичних рахунків під час упровадження їх у бізнес-діяльність, які використовують аграрні розписки, що дає змогу підвищити інформативність даних бухгалтерського обліку для прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо розвитку агробізнесу.

Варто зазначити, що автори не зважають на те, що аграрні розписки, відповідно до бізнес-моделі 6 «Кредитор – Сільськогосподарський кооператив», видаються у межах сільськогосподарського кооперативу, яке виступає у ролі кредитора, і розрахунки за аграрною розпискою формують дебіторську заборгованість за допомогою 3-го класу плану рахунків.

Для вдосконалення бухгалтерського обліку операцій із використанням аграрних розписок у кооперативах розглянемо наведені схеми та імплементуємо власні пропозиції щодо вдосконалення облікового відображення.

Варто зазначити, що для руху аграрних розписок у кооперативах виділяють три види моделей. Розглянемо першу загальну модель – модель розрахунків шляхом використання фінансової аграрної розписки для кооперативів (рис. 2).

На рисунку схематично відображено боки проведеної операції, а також узагальнено порядок облікового відображення таких операцій між членами кооперативу та боржником. Розглянемо другу загальну модель (рис. 3).

Розглянемо третю модель розрахунків шляхом використання фінансової аграрної розписки закупівлі засобів виробництва членами кооперативу (рис. 4).

Однак важливим моментом, на який варто зважати під час проведення розрахунків шляхом використання аграрних розписок, є необхідність дисконтування у разі виникнення довгострокової чи короткострокової дебіторської або кредиторської заборгованості.

Висновки. Проведене дослідження дало змогу виділити та описати бізнес-моделі застосування аграрних

Примітка:

1. Договір комісії між членом кооперативу та кооперативом
2. Член кооперативу видає фінансову аграрну розписку
3. Кооператив укладає з третьою особою договір обміну права вимоги за ФАР на засоби виробництва і передає права кредитора за ФАР
4. Кооператив отримує засоби виробництва від третьої особи та передає засоби виробництва члену кооперативу
5. Член кооперативу сплачує третій особі кошти на виконання фінансової аграрної розписки
6. Третя особа повертає виконану фінансову аграрну розписку членам кооперативу

Зміст операції	Первинний документ	Дебет	Кредит
Збільшення залишку на позабалансовому субрахунку Розкриття інформації по ФАР на рахунку згідно умов договору комісії між членом кооперативу та кооперативом	Аграрна розписка, договір	024 Товари, прийняті на комісію	-
Відображено заборгованість СОК перед членом кооперативу за продану ФАР	Аграрна розписка	370/ФАР ДЗ за поточ. АР ;185/ФАР ДЗ. за довгостр. АР	685.1 Розрахунки з іншими кредиторами
Передано ФАР третій особі за договором купівлі-продажу ФАР	Розрахунок, аграрна розписка	377.1 Розрахунки з іншими дебіторами	686 Розрах., забезпеч. АР / ФАР ;551 Розрах., забез.довгостр.АР /ФАР
СОК купує засоби виробництва у третій особі	Накладна, рахунок	281 Товари на складі	634 Розрах.з постач.забезп. агророз.”
Нараховано податковий кредит з ПДВ	Розрахунок	641 Розрахунки за податками	634 Розрах.з постач.забезп. агророз.”
Залік однорідних вимог між третьою особою і (Комісіонером)	Накладна, рахунок	634Розрах.з постач. забезп. АР	377.1 Розрахунки з іншими дебіторами
СОК продає члену кооперативу засоби виробництва	Рахунок	361 Розрахунки з вітчизн. покупцями	70 Доходи від реалізації
Відображено зобов’язання з ПДВ	Розрахунок	70 Доходи від реалізації	641 Розрахунки за податками
Залік однорідних вимог між членом кооперативу (Комітентом) і (Комісіонером)	Розрахунок	685.1 Розрахунки з іншими кредиторами	361 Розрахунки з вітчизняними покупцями
Зменшення залишку на позабалансовому субрахунку	Аграрна розписка	-	024 Товари, прийняті на комісію

Рис. 4. Загальна модель розрахунків для закупівлі засобів виробництва членами кооперативу

Джерело: складено на основі [11] з урахуванням власних пропозицій

розписок, що успішно використовуються на практиці підприємствами агробізнесу, що має вплив на облікове відображення розрахунків агророзписками. Для вдосконалення бухгалтерського обліку операцій із використанням аграрних розписок у кооперативах нами розглянуто можливі схеми розрахунків та імплементовано власні пропозиції щодо вдосконалення облікового відображення. Визначено, що для руху аграрних розписок у кооперативах виділяють три види моделей розрахунків. Так, перша модель – модель розрахунків шляхом використання фінансової аграрної розписки для кооперативів. Друга модель – використання товарної аграрної розписки для збуту продукції членів кооперативів та третя модель розрахунків – шляхом використання фінансової аграрної розписки закупівлі засобів виробництва членами кооперативу. Підтверджено, що вдосконалення облікового відображення пропонується шляхом упровадження субрахунків: 634 «Розрахунки з постачальниками, забезпечені агророзписками», 686 «Розрахунки, забезпечені аграрними розписками», 551 «Розра-

хунки, забезпечені довгостроковою аграрною розпискою», 507/607 «Фінансові ресурси, забезпечені агророзпискою», 185 «Дебіторська заборгованість за довгостроковими аграрними розписками», 370 «Дебіторська заборгованість за поточними аграрними розписками», 9491 «Витрати на оформлення аграрних розписок та позабалансових рахунків з аналітикою», 051 «Гарантії та забезпечення, надані за аграрними розписками» та 061 «Гарантії та забезпечення, отримані за аграрними розписками» (аналітика 061.1 / 051.1 – майбутній урожай; 061.2 / 051.2 – Живі тварини; 061.3 / 051.3 – Продукти тваринного походження; 061.4 / 051.4 – Продукти рослинного походження; 061.5/051.5 – Органічна продукція), що дасть змогу сформувати об'єктивну інформацію для прийняття ефективних управлінських рішень. У подальших дослідженнях планується розроблення моделі управління ризиками щодо використання аграрних розписок, що сприятиме новому способу фінансування аграрного бізнесу і, як наслідок, розвитку сфери агробізнесу України.

Список використаних джерел:

1. В Украине аграрные расписки могут превратит в ценные бумаги. 2019. URL: <https://delo.ua/business/v-ukraine-agrarnye-raspiski-mogut-prevratit-v-c-35959> (дата звернення: 24.05.2021).
2. Завдяки аграрним розпискам українські сільгоспвиробники отримали доступ до іноземного капіталу / Прес-служба Мін-агрополітики. 2019. URL: <https://minagro.gov.ua/ua/news/zavdyaki-agrarnim-rozpiskam-ukrayinski-silgospvirobniki-otrimali-dostup-do-inozemnogo-kapitalu-kovalova> (дата звернення: 21.05.2021).
3. Про аграрні розписки : Закон України від 27.07.2017 № 1982-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5479-17> (дата звернення: 24.05.2021).
4. Пустовіт Ю. Аграрные расписки предлагают диджитализировать. 2019. URL: <http://agroportal.ua/news/vlast/agrarnye-raspiski-predlagayut-didzhitalizirovat/> (дата звернення: 24.05.2021).
5. Правдюк Н.Л. Аграрні розписки як альтернативна форма кредитування сільськогосподарських підприємств: обліковий аспект. *Облік і фінанси*. 2016. № 4. С. 69–79.
6. Царук Н.Г. Операції з аграрними розписками: облікові аспекти. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2017. № 6. С. 171–183. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efmapnp_2017_6_14 (дата звернення: 21.05.2021).
7. Мороз Ю.Ю., Цал-Цалко Ю.С. Аграрні розписки як фінансовий інструмент розвитку сільськогосподарського сектору економіки: організаційний та обліковий аспект. *Фінансова політика регіонального розвитку: вітчизняний та зарубіжний досвід* : мат. міжнар. наук.-практ. конф., 10–11 жовтня 2019 р. Житомир, 2019. С. 15–18.
8. Боярова О.А., Кузик Н.П. Аграрні розписки як форма кредитування сільськогосподарських підприємств: облік та відображення у звітності. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Економіка, аграрний менеджмент, бізнес*. 2016. № 247. С. 52–62.
9. Національний банк України. Статистика. URL: <https://bank.gov.ua/statistic> (дата звернення: 21.05.2021).
10. Гевчук А.В. Методичні підходи до облікового відображення аграрних розписками підприємств АПК. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Економіка і менеджмент»*. 2019. Вип. 40. С. 171–178.
11. Аграрні розписки. Облік та оподаткування для кооперативів та їх членів / Проект «Аграрні розписки в Україні». URL: <https://agrorregisters.com.ua/wp-content/uploads/2019/12/Oblik-v-kooperatyvi.pdf> (дата звернення: 21.05.2021).

References:

1. V Ukraine agrarnye raspiski mogut prevratit v tsennyye bumagi. Delo.ua. (2019). Available at: <https://delo.ua/business/vukraine-agrarnye-raspiski-mogut-prevratit-v-c-359594/> (accessed 24 May 2021).
2. Pres-sluzhba Minahropolityky. Zavdiaky ahrarym rozpyskam ukrainski silhospvyrobnyky otrymaly dostup do inozemnoho kapitalu (2019). Available at: <https://minagro.gov.ua/ua/news/zavdyaki-agrarnim-rozpiskam-ukrayinski-silgospvirobniki-otrimali-dostup-do-inozemnogo-kapitalu-kovalova> (accessed 21 May 2021).
3. Pro ahraryn rozpysky: Zakon Ukrainy vid 27.07.2017 r. № 1982. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5479-17> (accessed 24 May 2021).
4. Pustovit Yu. (2019) Ahraryn raspysky predlahaiut dydzhitalyzyrovat. AgroPortal. 2019. Available at: <http://agroportal.ua/news/vlast/agrarnye-raspiski-predlagayut-didzhitalizirovat/> (accessed 24 May 2021).
5. Pravdiuk N.L. (2016) Ahraryn rozpysky yak alternatyvna forma kredytuvannia silskohospodarskykh pidpriemstv: oblikovyi aspekt [Agrarian receipts as an alternative form of lending to agricultural enterprises: an accounting aspect]. *Oblik i finansy*, no. 4, pp. 69–79.
6. Tsaruk N.H. (2017) Operatsii z ahrarymy rozpyskamy: oblikovi aspekty [Transactions with agricultural receipts: accounting aspects]. *Ekonomika. Finansy. Menedzhment: aktualni pyttannianauky i praktyky*, no. 6, pp. 171–183. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efmapnp_2017_6_14 (accessed 21 May 2021).
7. Moroz Yu.Iu., Tsal-Tsalko Yu.S. (2019) Ahraryn rozpysky yak finansovyi instrument rozvytku silskohospodarskoho sektoru ekonomiky: orhanizatsiinyi ta oblikovyi aspekt [Agrarian receipts as a financial instrument for the development of the agricultural sector of the economy: organizational and accounting aspects]. *Finansova polityka rehionalnoho rozvytku: vitshyznanyi ta zaru-bizhnyi dosvid*: materialy mizhnar. nauk.-prakt. konf. (10–11 zhovt. 2019 r.). Zhytomyr, pp. 15–18.

8. Boiarova O.A., Kuzyk N.P. (2016) Ahrarni rozpysky yak forma kredytuvannia silskohospodarskykh pidpryemstv: oblik ta vidobrazhennia u zvitnosti [Agrarian receipts as a form of lending to agricultural enterprises: accounting and reporting]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy: zb. nauk. pr. Seriya: Ekonomika, ahrarnyi menedzhment, biznes*. Kyiv, no. 247, pp. 52–62.
9. Natsionalnyi bank Ukrainy. Statystyca. URL: <https://bank.gov.ua/statistic> (accessed 21 May 2021).
10. Hevchuk A.V.(2019) Metodychni pidkhody do oblikovoho vidobrazhennia ahrarnykh rozpyskamy pidpryemstv APK [Methodical approaches to accounting reflection of agrarian receipts of agro-industrial enterprises]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu*, vol. 40, pp. 171–178.
11. Ahrarni rozpysky. Oblik ta opodatkovannia dlia kooperatyviv ta yikh chleniv (2019) [Agrarian receipts. Oblik ta opodatkovannia dlia kooperatyviv ta yikh chleniv]. Proekt «Ahrarni rozpysky v Ukraini». URL: <https://agroregisters.com.ua/wp-content/uploads/2019/12/Oblik-v-kooperatyvi.pdf> (accessed 21 May 2021).

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ УЧЕТНОГО ОТОБРАЖЕНИЯ РАСЧЕТНЫХ ОПЕРАЦИЙ С ПРИМЕНЕНИЕМ АГРАРНЫХ РАСПИСОК

Аннотация. В статье рассмотрены тенденции развития расчетов по аграрным распискам агробизнеса. Совершенствование учетного отражения операций по аграрным распискам требует нормативного регулирования данных операций. Выделены бизнес-модели применения аграрных расписок, которые успешно используются на практике агробизнесом, что влияет на бухгалтерское отражение расчетов аграрными расписками. Рассмотрена подробно Бизнес-модель 6 (Агропроизводитель – Кооператив), где для движения аграрных расписок в кооперативах выделяют три вида моделей расчетов. Предложено проводить усовершенствование учетного обеспечения расчетов аграрными расписками путем внедрения дополнительных субсчетов и их аналитики, что позволит сформировать объективную информацию для нового способа финансирования агробизнеса Украины.

Ключевые слова: расчеты, аграрные расписки, агробизнес, методика, учет.

DEVELOPMENT OF ACCOUNTING REPRESENTATION OF SETTLEMENT TRANSACTIONS USING AGRARIAN RECEIPTS

Summary. In the article the tendencies of development of calculations by agrarian receipts at the enterprises of the sphere of agribusiness are considered. Formation of improvement of a technique of accounting reflection of calculations by agrarian receipts demands introduction of normative regulation of operations with agrarian receipts. The study allowed to identify and describe business models of agricultural receipts that are successfully used in practice by agribusiness enterprises: Business Model 1 (Agricultural Producer-Supplier), Business Model 2 (Agricultural Producer-Bank), Business Model 3 (Agricultural Producer-Trader), Business Model 4, Business Model 5, Business Model 6 (Agricultural Producer-Cooperative), which has an impact on the accounting of payments by agricultural receipts. It is confirmed that the improvement of the methodology of accounting calculations by agricultural receipts is proposed to be carried out by introducing additional sub-accounts and their analysis, namely 634 – Calculations. with suppliers secured by agricultural receipts, 686 – Calculations secured by agricultural receipts, 551 – Calculations secured by long-term agricultural receipts, 507/607 – Financial resources secured by agro-receipts, 185 – Accounts receivable on long-term agricultural receipts, receipts, 370 051 – Guarantees and collateral provided under agricultural receipts and 061 – Guarantees and collateral received under agricultural receipts (analytics 061.1 / 051.1 – future harvest; 061.2 / 051.2 – Live animals; 061.3 / 051.3 – Products of animal origin; 061.4 / 051.4 – Products of plant origin ; 061.5 / 051.5 – Organic products, etc.), 9491 «Costs of agricultural receipts», which will generate relevant information for effective management decisions in terms of economic activity of enterprises in the field of agribusiness. In further research it is planned to develop a model of accounting support for risk management of the use of agricultural receipts in the activities of agricultural businesses, which will form a comprehensive approach to the study of this problem.

Key words: calculations, agrarian receipts, agribusiness, methodology, accounting.